

בס"ד. ליל א' דחג השבועות (לפנות-בוקר), ה'תשי"ד

(הנחה בלתי מוגה)

בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע באו ששים ריבוא של מלאכי השרת לכל אחד ואחד מישראל קשרו לו שני כתרים אחד כנגד נעשה ואחד כנגד נשמע¹. ואיתא במדרש תהלים² שבשלשה מקומות היו המלאכים מדיינים כנגד הקב"ה, בענין בריאת האדם, בענין מתן תורה (שזהו מה שנוגע לענינו), ובענין עשיית המשכן, והיינו, שכאשר בא הקב"ה ליתן תורה לישראל, טענו המלאכים תנה הודך על השמים³, ועי"ז שהקדימו ישראל נעשה לנשמע הסיירו את טענת המלאכים, עד שהמלאכים בעצמם קשרו להם ב' כתרים, והודו שצריך לתת את התורה למטה בארץ, שנאמר⁴ ה' אדוננו מה אדיר שמך בכל הארץ. וצריך להבין מהו ענין הקדמת נעשה לנשמע שע"ז הסיירו את טענת המלאכים תנה הודך על השמים. ועוד צריך להבין בענין הקדמת נעשה לנשמע, דמזה שקשרו להם ב' כתרים, לא רק כנגד נעשה אלא גם כנגד נשמע, משמע, שהקדמת נעשה לנשמע פעלה המשכה ותוספת גם בהענין דנשמע, וצריך להבין איך נעשה עילוי גם בהנשמע ע"י הקדמת נעשה לנשמע.

(ב) **ויובן** בהקדם הביאור בטענת המלאכים תנה הודך על השמים⁵, דלכאורה אינו מובן, הרי נשמות הם למעלה מהמלאכים, ומהי טענתם תנה הודך על השמים. דהנה⁶, מצינו בנביאים ששמעו שירת המלאכים, כמ"ש⁷ ואשמע קול מדבר, וכתוב⁸ והאופנים גו' ברעש גדול גו' ברוך כבוד הוי' ממקומו, שזהו שירת המלאכים. ואף שגם בנשמות יש ענין השירה, שהרי כתיב⁹ ילכו מחיל אל חיל, שהם תמיד בעליות,

— ד"ה הנ"ל תרנ"ג (סה"מ תרנ"ג ע' ריח ואילך). וראה ד"ה בשעה שעלה משה למרום תשכ"א (סה"מ תשכ"א ע' קפו ואילך).
 (6) ראה לקו"ת ברכה צח, א. סידור (עם דא"ח) ערה, ד.
 (7) יחזקאל א, כח.
 (8) ברכות ק"ש.
 (9) תהלים פד, ח.

(1) שבת פח, א.
 (2) עה"פ ח, ב.
 (3) תהלים שם.
 (4) שם, יו"ד. וראה שבת פט, א.
 (5) בכל הבא לקמן — ראה ד"ה כל שמעשיו מרובין תרנ"ד (סה"מ תרנ"ד ע' רנג ואילך). שמיוסד על ד"ה הנ"ל תרל"ג (סה"מ תרל"ג ח"א ע' רסט ואילך). ועם הוספות כו'

ובפרט בשבת ור"ח, כמ"ש¹⁰ והי' מדי חדש בחדשו ומדי שבת בשבתו, שאז הם עולים מגעה"ת לגעה"ע, ואח"כ בימי החול הם יורדים מגעה"ע לגעה"ת, והרי כל הילוך ועלי' היינו ע"י שיר דוקא, כמארז"ל¹¹ כל בעלי השיר יוצאים בשיר ונמשכים בשיר, וא"כ יש גם בנשמות ענין השיר. ומ"מ, מה שמצינו בנביאים הוא רק שירת המלאכים, ולא שירת הנשמות. והיינו לפי ששירת המלאכים נשמעת באזני הנביא, משא"כ שירת הנשמות שהיא למעלה משירת המלאכים, ולכן אינה נתפסת בחוש השמיעה של הנביאים. וטעם הדבר הוא, לפי שהמלאכים יש להם גופים שהם מב' יסודות הדקים, אש ורוח, כמ"ש¹² עושה מלאכיו רוחות משרתיו אש לוהט, וכתב הרמב"ן¹³ שגופי המלאכים הם מרוחניות יסודות הדקים, שזהו שיש מלאכים שהם במדת החדס, מחנה מיכאל, שגופותיהם מרוחניות יסוד הדק דרוח, ויש מלאכים שהם במדת הגבורה, מחנה גבריאל, שגופותיהם מרוחניות יסוד הדק דאש. וכיון שיש להם גופים שהם מב' היסודות הדקים עכ"פ, לכן הם בהגבלת המקום, כפי שמצינו שיש מלאך בשליש עולם עומד¹⁴ ויש מלאך גדול מהלך ת"ק שנה¹⁵. וכיון שהמקום והזמן הם נבראים בבחינה אחד, הרי כמו שהם בהגבלת המקום הרי זה גם בהגבלת הזמן, וזהו מה שהמלאכים אומרים רק ג"פ קדוש בכל יום, שכל פעם מספיק להם על שלישי היום¹⁶, ואח"כ הרי זה נפסק ונכלה¹⁷. ולהיות שהמלאכים הם בהגבלת המקום והזמן, לכן נתפסת שירתם בחוש השמיעה של הנביאים. וכמו כן מצינו שהמלאכים נתפסים בחוש הראי', כדאיתא בזהר¹⁸ ע"פ¹⁹ וירא והנה שלשה אנשים נצבים גר', דלהיות שהמלאכים הם בעלי גוף מב' היסודות, לכן שייך שיתפסו בחוש הראי' של זכי הראות. משא"כ הנשמות שהם מופשטים גם מגופים שהם מרוחניות של ב' יסודות הדקים, ולכן אינם בהגבלת המקום, ובמילא גם לא בהגבלת הזמן, וזהו מ"ש²⁰ וקדושים בכל יום יהללוך סלה, דכל מקום שנאמר נס"ו אין לו הפסק²¹, היינו, שאומרים שירה בכל יום ובתמידות, ולכן שירתם של הנשמות אינה נתפסת בחוש השמיעה של הנביאים, כיון שהיא למעלה משירת המלאכים. וכן הוא בסדר התפלה, שהוא סדר עלי'

16) ראה תדבאר פ"ו. פי"ז. פל"א.

תדא"ז פי"ב.

17) ראה לקר"ת שה"ש כט, ב.

18) ראה זח"א צח, ב ואילך.

19) וירא יח, ב.

20) בתפלת העמידה.

21) עירובין נד, א.

10) ישע"י טו, כג.

11) שבת נא, ב.

12) תהלים קד, ד.

13) הובא במקומות שצויינו בהערות 5-6.

14) ובכ"מ. וראה לקו"ש ח"ט ע' 405 בהערה.

15) ראה ב"ר פס"ח, יב. חולין צא, ב.

16) ראה חגיגה יג, א.

מלמטלמ"ע, שבברכת יוצר דברכות ק"ש אומרים והאופנים כו' ברעש גדול, שזוהי שירת המלאכים, ואח"כ בשמו"ע אומרים וקדושים בכל יום יהללוך סלה, שהו"ע שירת הנשמות. ומאחר שהנשמות הם למעלה מהמלאכים, וגם המלאכים צריכים לידע מעלת הנשמות, אינו מובן מהי טענת המלאכים תנה הודך על השמים.

ג) **וביותר** אינו מובן טענת המלאכים מצד החילוק שבין מלאכים לנשמות כמו שהם בשרשם. וביאור הענין, דהנה, שרש המלאכים הוא משם אלקים²², שלכן נקראים מלאכים בשם אלקים, כמ"ש ויבואו בני האלקים²³, הודו לאלקי האלקים²⁴, ושרש הנשמות הוא משם הוי"ו²², כמ"ש²⁵ כי חלק הוי"ו עמו, והרי שם אלקים הוא מדת הדין²⁶, צמצום והגבלה, ושם הוי"ו הוא הי' הוה ויהי' כאחד²⁷, למעלה מהגבלה. וכידוע ששם הוי"ו הוא מקור האורות, ושם אלקים הוא מקור הכלים, דכלים ענינם הוא הגבלה, ואור הוא למעלה מהגבלה. ומצד החילוק שבין מלאכים ונשמות בשרשם בהשמות הוי"ו ואלקים, חלוקים הם גם בהמשכתם למטה, שמלאכים הם בהגבלה דזמן ומקום, משא"כ הנשמות, כנ"ל. ולפי מ"ש במק"א²⁸ שגם הנשמות שרשם מהכלים, הרי ידוע²⁹ שבכלים גופא יש חילוק בין פנימיות הכלים לחיצוניות הכלים, ונשמות שרשם מפנימיות הכלים, משא"כ המלאכים שרשם מחיצוניות הכלים. והענין בזה, כפי שמצינו עד"מ בגשמיות שיש הפרש בין כלים פשוטים לכלים מקבלים, דכלים פשוטים אינם לקבל לעצמם, כי אם שעל ידם באה פעולת היד לדבר הזולת, וכמו הסכינ' שענינו הוא רק לחתוך ולפרד את הדבר, ונמצא שהוא רק בשביל הזולת, והיינו דכאשר ישנו זולת שאינו יכול לקבל את הדבר כמו שהוא כי אם כמו שהוא מחותך לחלקים דוקא, הנה לזה צ"ל פעולת הסכינ' שחותך ומחלק את הדבר. ויש כלים מקבלים, שמקבלים בעצמם את הדבר הניתן בהם, כמו הכוס שמקבל בתוכו את המשקה. וכמו כן בכלים מקבלים גופא יש הפרש בין פנימיות

היחוד והאמונה פ"ז (פב, א).
 28) ראה תו"א יתרו סט, ד. לקו"ת בלק
 עג, ב. ובכ"מ.
 29) ראה עין חיים שער כח (שער העיבורים)
 פ"א. שער מ (שער פנימיות וחיצוניות) דרוש
 יו"ד. פע"ח הקדמה לשער השבת פ"ה. שער
 השבת פ"י. לקו"ת ראה כו, סע"ג ואילך.
 דרושים ליוה"כ ע, ג. ועוד.

22) ראה תניא אגה"ת פ"ד (צד, א).
 23) איוב א, ו. מצו"ד ומצו"צ עה"פ.
 24) תהלים קלו, ב. ראב"ע ומצו"ד עה"פ.
 25) האזינו לב, ט.
 26) ראה ב"ר פל"ג, ג. זח"ג לט, ב. סה
 א. ועוד.
 27) זח"ג רנז, סע"ב (ברע"מ). פרדס שער
 א (שער עשר ולא תשע) פ"ט. תניא שער

הכלי לחיצוניות הכלי, דפנימיות הכלי הוא מה שהוא מקבל את הדבר הניתן בו כמו שהוא, והוא בסמיכות מקום להדבר הניתן בו, ומאוחד עמו, משא"כ חיצוניות הכלי שענינו הוא בשביל האדם השותה שיוכל לאחוז בידו, והיינו שהוא בשביל הזולת. ויובן זה ביותר בענין השכל, שהכלי לשכל הוא המוח, ויש בו פנימיות וחיצוניות, דחיצוניות כלי המוח הוא מה שמשכיל השכלות ועי"ז נעשית השפעת השכל מהרב להתלמיד, שהסדר בזה הוא שכאשר הרב מקבל את השכל בכלי מוחו, הנה מזה הוא משפיע להתלמיד, ומשפיע לו חיצוניות השכל בלבד. והיינו, דלבד זאת שאינו משפיע לו את עצם השכל שלמעלה מהשפעה לגמרי, אלא עוד זאת, שגם מה ששייך להשפעה הרי הוא משפיע לו רק חיצוניות בלבד, והיינו שההשפעה היא הארה בלבד ממה שנגלה ע"י חיצוניות כלי מוחו. ולכן רק כאשר התלמיד הוא בר שכל אזי יוכל להשפיע לו את שכלו, אבל כאשר התלמיד אינו בר שכל בעצמו, לא יועיל לו ההשפעה, וכמאמר העולם אַ קאָפּ קען מען ניט אַרויף שטעלן³⁰, והיינו לפי שהוא חיצוניות ההארה בלבד. משא"כ פנימיות כלי המוח שממנו באה השפעת הטיפה, שהשפעה זו היא מהלחלוחית הרוחנית שבמוח, והיא השפעה עצמית שעל ידה מוליד בדומה לו (להמשפיע), והיינו שלא זו בלבד שמשפיע לו ההארה במילואה (לא רק חיצוניות ההארה בלבד), אלא עוד זאת, שמשפיע לו גם את העצם³¹. ולכן אפשר להיות יפה כח הבן מכח האב³², דפירוש הפשוט בזה הוא שגם מה שלא בא בכחות הגלויים של האב, נמשך ומתגלה בהבן, והרי גם השפעה זו באה מהאב, וכהדיוק השני במאמר יפה כח הבן מכח האב, שזה גופא שיפה כח הבן הוא מכח האב דוקא, והיינו, דאף שאצל האב לא נמשך ענין זה בכחות הגלויים אלא נשאר בהעלם, מ"מ, הרי זה נמצא בהעצם של האב, וכיון שהשפעת הטיפה היא השפעה עצמית, הרי הוא משפיע לו גם מה שנמצא בהעצם. וכל זה הוא בהשפעת הטיפה שהיא מפנימיות כלי המוח דוקא, שזהו שהשפעת הטיפה היא מרוחניות הלחלוחית שבמוח, שלכן הנה אף שיש בזה העצם מ"מ לא נחסר שום דבר ע"י ההשפעה, והיינו לפי שהוא רוחניות ופנימיות הכלי, ובפנימיות הכלי יש לא רק חיצוניות והארה, אלא גם עצם השכל, ולמעלה יותר גם עצם הנפש. וכמו"כ יובן ההפרש בין מלאכים לנשמות, שמלאכים שרשם

(31) ראה סה"מ תרנ"ז ע' רסט ואילך.
 (32) ראה שבועות מח, סע"א. וראה לקו"ש חכ"ג ע' 222. וש"נ.

(30) ראה סהמ"צ להצ"צ ג, א. ביאורי
 הוזהר להצ"צ ח"ב ע' תריג ואילך. סה"מ
 תרנ"ז ע' רסט ואילך. תרנ"ט ע' ג. ובכ"מ.

מחיצוניות הכלים שהוא בשביל הזולת, וזהו שמלאך נקרא בשם שליח, דענין השליח הוא רק בשביל הזולת, והרי זולת הו"ע ההגבלה, ולכן גם כמו שהם בהמשכה הרי הם בהגבלה, שיש בהם ההגבלה דזמן ומקום כנ"ל. משא"כ הנשמות שרשם מפנימיות הכלים, דפנימיות הכלים מיוחדים עם עצם האור, ולמעלה יותר עם העצם, ולכן גם כמו שהם בהמשכה אינם בהגבלה דמקום וזמן. וע"פ המבואר החילוק בין מלאכים לנשמות בשרשם, אינו מובן ביותר טענת המלאכים תנה הודך על השמים, שהרי גם מלאכים יודעים מעלת הנשמות, וא"כ מהי טענתם תנה הודך על השמים.

ד) אך הענין הוא, דהנה כל הנ"ל הוא מצד עצם הנשמה, ומצד הנשמה לא היו טוענים שיתנו התורה להם, לפי שגם הם יודעים שהנשמות הן למעלה מהם. ומה שטענו שיתנו התורה להם הוא לפי שהמלאכים ידעו שהתורה ניתנת לנשמה כפי שקשורה עם גוף, ולזאת טענו שגם להם יש נפש וגוף, ומצד הגוף הרי הגוף שלהם נעלה יותר (זייער גוף איז אַ איידעלער). ועל זה השיב להם הקב"ה, שגם מצד הגוף יש מעלה בגוף האדם על גופות המלאכים.

ויובן זה ע"פ המבואר בנוגע לטענה השלישית של המלאכים בענין עשיית המשכן. דהנה כתיב³³ כי לא באתם עד עתה אל המנוחה ואל הנחלה, אל המנוחה זה משכן שילה³⁴. והיינו³⁵, דעם היות שמשכן שילה הי' באותה מדידה כמו המשכן שבמדבר, וההפרש ביניהם הוא רק שהמשכן שבמדבר הי' מצומצם ומשכן שילה הי' מדומם, שגם הכתלים היו מאבנים, וא"כ הרי אדרבה יש מעלה במשכן שבמדבר על משכן שילה, מ"מ, הנה דוקא על משכן שילה שהוא מדומם כתיב אל המנוחה, ועד גם בחי' נחלה. וכמו"כ יובן בענין מלאכים ונשמות, שבשניהם יש ענין המשכן ומקדש, דהנה כתיב³⁶ ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, ואמרו רז"ל³⁷ בתוכו לא נאמר אלא בתוכם בתוך כאו"א מישראל, שכל אחד מישראל הוא מקדש, וכמו"כ במלאכים אמרו רז"ל³⁸ למטה עצי שטים עומדים למעלה שרפים עומדים כמ"ש³⁹ שרפים עומדים ממעל לו.

37) ראה של"ה סט, א. רא, א. שכה, ב.

שכו, ב.

38) שמור"ר פל"ג, ד. פל"ה, וא"ו.

39) ישע"י ו, ב.

33) פ' ראה יב, ט.

34) ראה ספרי ופרש"י עה"פ. ובכ"מ.

35) ראה לקו"ת ברכה צט, ד.

36) תרומה כה, ח.

וההפרש בין מלאכים לנשמות הוא, שמלאכים הם בחי' צומח, כמ"ש⁴⁰ אז ירננו כל עצי יער, דקאי על המלאכים, וכמו"כ נקראים המלאכים בשם חיות ובהמות, כמ"ש במרכבת יחזקאל⁴¹ פני ארי' ופני שור, ונשמות הן פני אדם. והנה, ידוע⁴² שנשתנה יצירת גוף האדם משארי גופות הנבראים, דבכל הנבראים נברא הגוף ביחד עם הנפש, כמ"ש תדשא הארץ דשא⁴³, תוצא הארץ נפש חי'⁴⁴, משא"כ ביצירת האדם כתיב⁴⁵ וייצר גו' עפר מן האדמה, וכתיב⁴⁶ גלמי ראו עיניך, ואח"כ כתיב⁴⁵ ויפח באפיו נשמת חיים, וא"כ הרי גוף האדם הוא למטה במדריגה משאר הגופות, דבכל הגופות שנבראו ביחד עם נפשם הרי מיד בתחילת בריאתם היו צומחים מקטנות לגדלות, והיינו שהם במדריגת צומח, משא"כ גוף האדם הוא במדריגת דומם, ולכאורה הרי זה גריעותא. אמנם, כל זה הוא כמו שהוא בגלוי ובשכל, אבל באמת יש מעלה בגוף האדם דוקא, וכדוגמת משכן שילה שהוא דומם, ובו דוקא כתיב אל המנוחה.

וביאור טעם הדבר שנשתנה יצירת גוף האדם שאינו נברא ביחד עם הנפש כמו שארי הגופות, דהנה מבואר בענין הד' מדריגות דצח"מ שהם כנגד הד' אותיות דשם הוי"ו⁴⁷ מלמטה למעלה, וכיון שב' המדרגות דצומח וחי הם בסמיכות זל"ז, כמו הוא"ו והה"א שהם בסמיכות זל"ז, לכן בכל הנבראים הי' אפשר להבראות הגוף שהוא במדריגת צומח ביחד עם הנפש החי' שבו. משא"כ בנשמות שהם בבחי' מדבר, ולמעלה הם בבחי' הוי"ו דשם הוי", ועד לבחי' קוצו של יו"ד, הנה גם אם הגוף הי' נברא ביחד עם הנפש שאז הי' הגוף במדריגת צומח, עדיין הי' בריחוק מהנפש שהיא במדריגת מדבר, ודוגמתו בשם הוי", שיש אות ה"א המפסיק בין הוא"ו להיו"ד, ולכן לא נברא גוף האדם ביחד עם הנפש. אמנם זהו ביאור על זה שאין הגוף במדריגת צומח, אך הביאור על זה שהגוף הוא במדריגת דומם דוקא, הנה הטעם הפשוט הוא, לפי שהאדם הוא הבריאה התיכונה שעל ידו צריכים לפעול בכל ההשתלשלות, ולזאת הי' צריך להיות ממדריגה הפחותה ביותר. וכמשל הבנין שרוצים להגביהו, הנה אם יגביהו אותו מאמצעיתו הרי המטה שבו

(45) שם ב, ז.

(46) תהלים קלט, טז.

(47) ראה עץ חיים שער מב (שער דרושי

אבי"ע) פ"א.

(40) תהלים צו, יב.

(41) יחזקאל א, י.

(42) תו"א בראשית ג, ד ואילך.

(43) בראשית א, יא.

(44) שם, כד.

ישאר למטה, ולכן צריכים להגביהו מתחתיתו דוקא, שעי"ז מגביהים את כל מה שבתוכו וגם את המטה (תחתיתו). וכמו"כ הוא גם בבריאת האדם, שלהיותו בריאה התיכונה שעל ידו צריכים לפעול בכל ההשתלשלות, צריך שגופו יהי' במדריגת דומם דוקא שהיא מדריגה הפחותה ביותר, וע"י עבודת האדם בגופו יפעל בכל ההשתלשלות. והטעם שבכח הגוף שהוא במדריגת דומם שעל ידו דוקא יפעלו בכל ההשתלשלות שלמעלה ממנו, הרי זה לפי שבשרשו הוא למעלה יותר מהצומח וחי, כמאמר⁴⁸ נעוץ סופן בתחילתן ותחילתן בסופן.

(ה) **ויובן** זה מהד' מדריגות דצח"מ כמו שהם בהאדם עצמו, דאותיות הם בחי' דומם, מדות הם בחי' צומח, ושכל הוא בחי' חי, הנה מדות ושכל הם בדרך עו"ע, דכאשר מתבונן בשכלו אזי בדרך ממילא נולדים המדות, אך האותיות כמו שהם נעשים לבוש וכלי להמדות, וכמו"כ כמו שהם נעשים לבוש וכלי להשכל, אינם באים מהמדות והשכל בדרך עו"ע. דהנה, במדות ושכל שהם בדרך עו"ע אנו רואים שהמדות מתאימים להשכל, דכאשר מתבונן בענין ששייך לאהבה אזי נולד אצלו מדת אהבה, וכאשר רוצה להתעורר במדת היראה בהכרח להתבונן בהתבוננות אחרת ששייכת ליראה, ונמצא שהמדות מתאימים לעילתם שהוא השכל. משא"כ באותיות כמו שנעשים לבוש וכלי להמדות או להשכל, הרי אותם האותיות שנעשים לבוש וכלי למדה זו ולשכל זה יכולים להיות לבוש וכלי למדה אחרת ולשכל אחר. ואף דאיתא בזהר⁴⁹ שיש אותיות של חסד ויש אותיות של דין, מ"מ, אותם האותיות יכולים להיות בב' המדות, והשינוי הוא רק בהצירופים אבל לא בהאותיות עצמן, ונמצא שהאותיות מהמדות ואפילו מהשכל אינם בדרך עו"ע, והיינו שהאותיות אינם באים מהשכל, אלא שרשם הוא למעלה יותר, כידוע⁵⁰ ששרש האותיות הוא מקדמות השכל, ולמעלה יותר בעצם הנפש. וכמו שהוא בהד' מדריגות דצח"מ שבאדם גופא, שהאותיות שהם בחי' דומם שרשם הוא למעלה מהמדות והשכל שהוא צומח וחי, כמו"כ יובן גם בכללות ענין דצח"מ שהדומם שרשו הוא למעלה מצומח וחי. וזהו ההפרש בין גוף האדם לשארי הגופות, דבכל הנבראים שייך הגוף להנפש, ומצד ההתבוננות שיש בהנפש הרי זה פועל בדרך ממילא על הגוף (כמו בשכל ומדות שהמדות הם באים במילא מהשכל בדרך עו"ע),

(50) תניא אגה"ק סימן ה.

(48) ספר יצירה פ"א מ"ז.
(49) ראה זח"א טז, ב ובמק"מ שם.

וזהו מ"ש⁵¹ וצבא השמים לך משתחווים, שמסבבים למערב לפי שהשכינה במערב⁵², והיינו, שמשתחווים בגופם מצד השירה שאומרת נפשם. וזהו מה שאמר יהושע⁵³ שמש בגבעון דום, ואיתא במדרש תנחומא⁵⁴ דום מלומר שירה, ומבואר בחסידות⁵⁵ שלא הוצרך לומר עמוד, כי ע"י שאמר דום מלומר שירה נפסק במילא הילוך השמש, והיינו לפי שהגוף שייך להנפש, ומצד אמירת השירה של נפש השמש נעשה הילוך גוף השמש, ולכן כאשר אמר דום מלומר שירה, ונפסק אמירת השירה של הנפש, אזי נפסק במילא הילוך הגוף. אבל בהאדם, הרי אף שמתכוונן בנפשו, אין זה פועל בהגוף, לפי שאין זה בדרך עו"ע. אמנם בשרשו הוא למעלה יותר דנעוץ תחלתן בסופן, ולכן דוקא ע"י העבודה בגוף האדם לעבדה ולשמרה⁵⁶ פועלים בכל ההשתלשלות.

(ו) **והנה** הענין שצריכים לפעול בכל ההשתלשלות הוא כמ"ש⁵⁷ לעשות לתקן, שהוא ביטול היש לאין, שהו"ע התכללות הכלים בהאורות. דהנה, הכלים הם בבחי' יש, וגם הכלים דאצילות דאיהו וגרמוהי חד⁵⁸ הרי הם בבחי' יש, ולכן מחלק לב' פתגמים ואומר איהו וחיוהי חד איהו וגרמוהי חד, ואינו אומר ביחד איהו וחיוהי וגרמוהי חד, לפי שיחוד הכלים אינו דומה ליחוד האורות⁵⁹, דכלים הם בחי' יש. והאור הוא בחי' אין, והיינו, שגם כמו שהאור בא בבי"ע (כדאיתא באגה"ק⁶⁰ שהארת הקו בקע הפרסא עמהם ומאיר בהם בבי"ע) הוא בחי' אין. וענין ביטול היש לאין היינו שיהי' יחוד האורות עם הכלים. ובכדי שיהי' יחוד האורות עם הכלים הרי זה דוקא כאשר האורות והכלים הם בערך זל"ז. דהנה, בעולם התהו שהאורות לא היו בערך הכלים, הרי זה בא' משתי הפנים, או שהכלי הי' נשאר על עמדו או שהאור פועל שבירה בהכלי. אך לא לתהו בראה⁶¹, אלא הכוונה היא לשבת יצרה⁶¹, שתהי' התיישבות אורות בכלים, שזהו בעולם התיקון דוקא, דזהו מ"ש לתקן, שבעולם התיקון האורות הם בערך הכלים, ולכן נעשה שם יחוד האורות עם הכלים, שזהו"ע ביטול היש אל האין. וכל זה נעשה ע"י עבודת האדם,

56	בראשית ב, טו.	51	נחמי' ט, ו.
57	שם, ג. ב"ר פי"א, ו ובפרש"י שם.	52	ב"ב כה, א.
58	תקו"ז בהקדמה (ג, ב).	53	יהושע י, יב.
59	ראה סה"מ תרכ"ט ע' רד. ע' שעח.	54	אחרי — ט.
	ובכ"מ.	55	ראה סידור (עם דא"ח) קמב, א ואילך.
60	ס"כ.		סהמ"צ להצ"צ ה, א. אוה"ת במדבר (שבועות)
61	ראה ישעי' מה, יח.		ע' קט ואילך. נ"ך ח"ב ע' תשלח ואילך.

לעבדה ולשמרה⁶⁶, בעבודתו בגוף דוקא, ששרשו הוא למעלה יותר כנ"ל, והיינו, שע"י עבודתו בהגוף, בכירור ההעלם וההסתר, הרי הוא פועל בכל ההשתלשלות. וזהו מה שהסביר הקב"ה להמלאכים שמעלת האדם היא לא רק מצד נשמתו אלא גם מצד גופו, דלהיות שגופו הוא במדריגת הדומם, יש בזה ב' המעלות, שרק ע"י מדריגה פחותה אפשר להגבי' את כל ההשתלשלות, וגם ששרשו הוא למעלה יותר, שלכן הנה דוקא בכירור העלם והסתר הגוף יש ביכולת לפעול בכל ההשתלשלות.

וזהו גם מ"ש⁶² צחוק עשה לי אלקים, ואמרו רו"ל⁶³ דשרה הוסיפה על המאורות, ואיתא בשל"ה⁶⁴ דהמאורות הם מאורות הגדולים בתלמוד גדול ומעשה גדול, דלעתיד יהי' מעשה גדול⁶⁵, וגם עכשיו שתלמוד גדול, הרי נמנו וגמרו דגדול תלמוד שמביא לידי מעשה דוקא⁶⁶, והיינו שעיקר המעלה הוא במעשה, דמעשה פועל גם בתלמוד, וכמו שאנו רואים שכאשר ישנה שאלה בהלכה למעשה, הנה אז דוקא מתעורר השכל שמעיין בעומק ועומק לעומקא, ולולי שהי' זה הלכה למעשה לא הי' מתעורר כ"כ⁶⁷, והיינו שמעשה גדול פועל גם בתלמוד גדול. וזהו מ"ש צחוק עשה לי אלקים, דע"י שם אלקים דוקא שהוא העלם והסתר, הנה ע"י בירור ההעלם והסתר, נעשה צחוק ותענוג למעלה, וזה פועל גם בתלמוד, וזהו ששרה הוסיפה על המאורות לשון רבים, שנעשה צחוק ותענוג גם בתלמוד גדול. וכמו"כ הוא במעלת גוף האדם דוקא, שע"י בירור העלם והסתר הגוף שהוא במדריגת דומם, הנה ע"י פועלים תוספות גם למעלה.

(ז) **וזהו** שאמרו בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע, שזה הי' קודם מ"ת, שאז גילו את המעלה שבענין המעשה שהמעשה פועל גם בהנשמע, ועי"ז הסירו את טענת המלאכים תנה הודך על השמים, ולא זו בלבד שהסירו את טענתם, אלא עוד זאת, שהמלאכים בעצמם ירדו וקשרו להם ב' כתרים, כתר גם כנגד הנשמע, ועי"ז קבלו אז את התורה למטה דוקא, ובזה יש כל הענינים הנעלים. והעיקר מזה יהי' בביאת

שיז. אוה"ת בראשית מ, סע"ב. ואתחנן ס"ע רמז ואילך. ע' רעו ואילך. ע' רפ. ע' שב ואילך. ובכ"מ.

66 קדושין מ, ב.

67 ראה המשך תרס"ו ע' שצ ואילך. ע'

תכ.

62 וירא כא, ו.

63 ב"ר פנ"ג, ת. וראה אוה"ת בראשית

לו, א ואילך.

64 שעה, א"ב. וראה אוה"ת שם לז,

רע"א. אוה"ת ואתחנן ס"ע רעט ואילך.

65 ראה מאמרי אדה"ו תקס"ז ע' שט. ע'

המשיח, כמ"ש בתניא⁶⁸ שכבר הי' לעולמים מעין זה בשעת מ"ת, והעיקר יהי' בביאת המשיח ובאלף השביעי, והיינו שהגילוי מזה יהי' לעתיד, דגם עכשיו, משעת מ"ת וגם בזמן הגלות, פועלים ענינים נעלים ביותר ע"י קיום התומ"צ, אלא שעכשיו הוא בהעלם, ויתגלה בביאת משיח צדקנו במהרה בימינו, שאז יהי' בגילוי הגבהת המטה מטה למעלה מעלה.

